

6.2.2018

EOAK/759/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

LOUNAIS-SUOMEN POLIISILAITOKSEN MENETTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Porin poliisin menettelyä. Hänen mukaansa poliisi hyökkäsi 24.11.2016 hänen kotiinsa ja kiskoi väkivalloin ilman kenkiä poliisiautoon. Lisäksi hänen autonsa tutkittiin ja häntä syytettiin perusteettomasti huumeiden vaikutuksen alaisena ajamisesta. Vielä kantelija arvosteli sitä, että hänen käsityksensä mukaan poliisit seurasivat häntä autolla 7.1.2017 ja kysyi, oliko tällä tarkoitus pelotella häntä.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta antoivat selvityksen Lounais-Suomen poliisilaitoksen rikoskomisario, komisario, ylikonstaapeli ja vanhempi konstaapeli. Poliisilaitos antoi asiassa lausuntonsa.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat 24.11.2016

Hätäkeskus antoi poliisille tehtävän, jonka mukaan henkilöauto oli törmännyt polkupyöräilijään ja poistunut paikalta. Autosta ja sen kuljettajasta saatiin tuntomerkkejä. Auton rekisteritunnuksen perusteella poliisipartio meni mahdollisen kuljettajan asunnolle. Ylikonstaapeli havaitsi ikkunasta tuntomerkkeihin sopivan naisen sisällä rivitaloasunnossa. Hän soitti päällystöpäivystäjälle ja kysyi luvan asuntoon menolle. Asunnossa ollut nainen avasi oven ja poliisipartio meni asuntoon. Siellä selvisi, että nainen oli polkupyörän kanssa kolaroineen auton kuljettaja. Hänet vietiin poliisiautoon, jossa häntä puhutettiin ja hänet puhallutettiin.

3.1.1 Kotietsintä vai ei?

Poliisilaitoksen lausunnon mukaan kotietsinnästä olisi tullut tehdä määräys ja pöytäkirja. Lausunnossa ei tarkemmin perustella, miksi katsottiin, että kyse oli kotietsinnästä.

Poliisilaitoksen yleisjohtajana tapahtuma-aikaan toiminut komisario ei kertomansa mukaan muista tapahtumaa. Hän arvioi, että partio on toteuttanut toimenpiteen omalla päätöksellään tai sitten häneltä on pyydetty määräystä kotietsintään tarvittaessa, mutta etsintää ei ollutkaan tarvetta suorittaa.

Pakkokeinolain 8 luvun 1 §:n mukaan yleisellä kotietsinnällä tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettussa kotirauhan suojaamassa paikassa toimitettavaa etsintää. Tällainen paikka on muun muassa asunto. Pakkokeinolain 8 luvun 3 § puolestaan kuuluu seuraavasti.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasian vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan erittäin pätevin perustein olettaa olevan siellä.

Tässä tapauksessa poliisin tarkoitus oli löytää rikoksesta epäilty kiinniotettava henkilö. Kotirauhan piiriin mentiin rikoksen selvittämiseksi. Se, että kyse oli etsitystä henkilöstä, varmistui selvityksen mukaan vasta sisällä asunnossa kantelijaa puhutettaessa. Näihin seikkoihin nähden toimenpiteen luonnetta arvioitaessa ei ole merkitystä sillä, että mitään erityistä etsintää asunnossa ei tarvinnut tehdä eikä myöskään sillä, että epäilty itse avasi oven. Kyse on käsitykseni mukaan ollut yleisestä kotietsinnästä henkilön löytämiseksi.

Tilannetta olisi ehkä arvioitava toisin, jos poliisilla olisi kiinniotettava henkilö tiedossa ja tämä heti oven itse avatessaan myöntäisi olevansa etsitty henkilö tai tämä muutoin tiedettäisiin. Asiassa saadun selvityksen perusteella varmistuminen siitä, että kyse oli juuri etsitystä henkilöstä, ei tässä tapauksessa ole ollut näin suoraviivaista.

Sinänsä kotietsinnän edellytykset olivat olemassa, joten tästä näkökulmasta poliisin toiminnassa ei ole huomauttamista.

Selvitysten perusteella näyttää siltä, että tilannetta ei ole hahmotettu kotietsinnäksi. Tämän vuoksi kotietsinnästä ei ole tehty kirjallista päätöstä edes jälkikäteen eikä laadittu pöytäkirjaa, kuten pakkokeinolain 16 ja 19 §:t olisivat edellyttäneet.

Saatan edellä esittämäni käsitykset vastaisen varalle komisarion ja ylikonstaapelin tietoon.

3.1.2 Paikanetsintä vai ei?

Kantelijan mukaan hänen autonsa tutkittiin. Vanhempi konstaapeli kertoi, että kolaripaikalta löytynyttä puskurinpalasta soviteltiin kantelijan autoon. Todennäköisesti myös auton sisälle on luotu yleisluontoinen silmäys mahdollisten päihdyttävien aineiden näkemiseksi. Tämä pitää vanhemman konstaapelin mukaan sisällään korkeintaan auton oven aukaisemisen, muttei tavaroiden siirtelyä eikä sisätilan luukkujen aukaisua.

Pakkokeinolain 8 luvun säännösten mukaan paikanetsinnällä tarkoitetaan muun muassa etsintää, jonka kohteena on kulkuneuvo. Paikanetsintä saadaan toimittaa rikokseen liittyvän esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi. Sikäli kuin poliisi puheena olevan kaltaisessa tilanteessa avaa epäillyn rattijuopon auton oven ja katsoo, näkyykö esillä alkoholi-juomaa, tämä tapahtuu rikoksen selvittämiseksi (esimerkiksi alkoholipullon löytämiseksi) ja on käsitykseni mukaan paikanetsintää. Kyse ei tarvitse olla tämän perusteellisemmasta etsinnästä.

Lisäksi totean, että pakkokeinolain 8 luvun 14 §:n mukaan jos paikanetsintä kohdistuu paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, etsinnässä noudatetaan soveltuvin osin 5, 6, 13, 16 ja 19 §:ää. Lain esitöissä on tältä osin todettu, että em. säännösten noudattamisen merkitys ”korostuisi niissä tapauksissa, joissa paikanetsinnän kohteena on nykyisin kotietsinnän piiriin kuuluva paikka taikka suljettu kulkuneuvo” (hallituksen esitys 222/2010 vp s. 303). Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että PKL 8 luvun 14 §:n soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko kulkuneuvo suljettu vai ei (ks. esim. Rantaeskola ym: Pakkokeinolakikommentaari s. 252). Pidän tätä näkemystä perusteltuna. Tällöin tulisivat noudatettavaksi muun muassa läsnäoloa, etsintäpäätöstä ja pöytäkirjaa koskevat säännökset.

Kantelun tarkoittamassa tapauksessa se, mitä poliisi on tältä osin tehnyt, jää epäselväksi, eikä olekaan selvitetty, että poliisin toimenpiteet olivat senlaatuksia, että kyse olisi ollut paikanetsinnästä. Tähän nähden pidän riittävänä, että saatan esittämäni vastaisen varalle vanhemman konstaapelin tietoon.

3.1.3 Kantelijan kohtelu

Saadun selvityksen mukaan kantelijan siirtämisessä poliisiautoon ei käytetty mitään väkivaltaa tai erityisiä voimakeinoja. Kantelijalla oli sisävaatetus ja kengät jalassa, kun hänet vietiin asunnosta. Hänelle tuotiin päällysvaatteet poliisiautoon.

Kantelijalle on tehty negatiiviseksi osoittautunut alkometrikoe. Pakkokeinolain 9 luvun 2 §:n mukaan poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle. Tällainen koe saadaan siis tehdä myös ilman rikosepäilyä. Kyseessä olevassa tapauksessa alkometritesti on ollut perusteltu toimenpide.

Katson saatu selvitys huomioon ottaen, ettei näiltä osin ole tullut ilmi virheellistä menettelyä.

3.2 Tapahtumat 7.1.2017

Saatu selvitys ei tue kantelijan käsitystä siitä, että poliisi olisi seurannut häntä.

Asia ei tältä osin anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.1 esittämäni käsitykset Lounais-Suomen poliisilaitoksen komisari-
on ja ylikonstaapelin tietoon sekä kohdassa 3.1.2 esittämäni näkökohdat vanhemman kons-
taapelin tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta.